

A Nemzetközi Statisztikai Intézet (ISI) Szakmai Etikai Nyilatkozata

PREAMBULUM

Az ISI Szakmai Etikai Nyilatkozata a Közös Szakmai Értékek leírását és az ezen értékekből fakadó Etikai Elveket tartalmazza.

Ebben a dokumentumban annak a meghatározása, hogy ki tekinthető statisztikusnak, messze túlmegegy azon, hogy ilyen típusú diplomával kell rendelkeznie, hiszen a statisztikusok közé soroljuk a statisztikai adatok és eszközök előállítóinak és felhasználóinak széles körét. A statisztikusok különböző gazdasági, kulturális, jogi és politikai környezetben dolgoznak, melyek mindegyike befolyásolja a statisztikai felmérés hangsúlyait és központi kérdéseit. Minden statisztikus szakmája valamely ágazatában fejti ki tevékenységét, melyek mindegyike saját módszerekkel és eljárásokkal, és esetleg saját etikai megközelítéssel is rendelkezik.

A statisztikusok olyan, egymástól eltérő szakterületeken dolgoznak, mint a közgazdaságtan, a pszichológia, a szociológia, az orvostudomány, mely szakterületek művelőinek etikai konvenciói befolyásolhatják magatartásukat. Az egyének még a statisztika egyazon ágazatán és azonos működési környezetben belül is szembe találhatják magukat olyan különböző helyzetekkel és korlátokkal, melyek etikai kérdéseket vetnek fel.

Jelen nyilatkozat célja az, hogy a statisztikusok egyéni etikai ítéletei és döntései a közös értékeken és tapasztalatokon, ne pedig a szakma által előírt merev szabályokon alapuljanak. A nyilatkozat arra törekszik, hogy a statisztikai szakma széles körben elfogadott elveit dokumentálja, és feltárja a végrehajtásukat akadályozó tényezőket. Elismeri, hogy egy elv alkalmazása akadályozhatja egy másik elv érvényesülését és, hogy a statisztikusoknak – egyéb foglalkozási csoportokhoz hasonlóan – több, egymás mellett jelentkező kötelezettségnek kell eleget tenniük, melyek nem mind teljesíthetők egyidejűleg. Így a statisztikusoknak néha választaniuk kell a különböző elvek között. A nyilatkozat nem tesz kísérletet ezeknek a választásoknak a megoldására, vagy az elvek prioritások szerinti rangsorolására. Ehelyett olyan keretet biztosít, melyen belül a lelkiismeretes statisztikusnak kényelmesen kell tudnia dolgozni. Azt szorgalmazzuk, hogy az elvi keretektől való eltérés inkább mérlegelés, semmint a tudatlanság eredménye legyen.

A nyilatkozat elsődleges célja, hogy inkább tájékoztató és leíró jellegű ne pedig tekintélyelvű vagy előíró legyen. Másodsorban arra törekszik, hogy lehetőség szerint alkalmazható legyen a statisztikai módszertan és alkalmazások legtágabban értelmezett és változó területein. Ebből adódóan, a nyilatkozat rendelkezéseit általános jelleggel fogalmaztuk meg. Harmadsorban, bár a leírt elveket úgy alakítottuk ki, hogy inkább a döntések, és ne a konkrétan említett kérdések széleskörű alátámasztását biztosítsák, a nyilatkozat távolról sem kimerítő. Abban a tudatban dolgoztuk ki, hogy rendszeres aktualizálásra és módosításra szorul majd, tükrözve egyrészt a statisztikusok által alkalmazott információk és technikai eszközök fejlődését, másrészt a statisztikai outputok helyes használatát (és következőképpen a hibás felhasználások elkerülését). Negyedsorban, a következőkben leírt értékek, elvek és kommentárok illeszkednek olyan általános írott, vagy íratlan szabályokhoz vagy normákhoz, mint a törvények betartása vagy a feddhetetlenség

igénye. Ugyanakkor, a nyilatkozat, amennyiben lehetséges, a statisztikai munka szempontjából fontos kérdésekre korlátozódik.

Bár explicit módon nincs kimondva, az Elvek természetüknél fogva tükrözik a statisztikusoknak a saját tevékenységükön kívül eső erőkkel és nyomásokkal szembeni kötelezettségeit és felelősségét –valamint az ezekből adódó, rájuk háruló konfliktusokat. Ezen külső tényezők közé sorolhatók:

- a társadalom
- a munkáltatók, ügyfelek és finanszírozók
- a kollégák
- a statisztikai tevékenység által megfigyelt alanyok.

A feladatai ellátása során minden statisztikusnak érzékenyen kell figyelnie arra, hogy cselekedetei először is összhangban álljanak a különböző csoportok legfőbb érdekeivel, másodsorban pedig ne részesítsenek előnyben egy csoportot sem a másik kárára, úgy, hogy közben ne kerüljenek konfliktusba az Elvek bármelyikével.

Az Elveket rövid kommentárok követik az alkalmazásukhoz fűződő konfliktusokról és nehézségekről. Minden etikai elv mellé linkeket biztosítunk azoknak, akik el akarnak mélyülni a témában. Hasonló módon, korlátozott annotált bibliográfiát jelentetünk meg a kommentárok után azok számára, akik tovább akarják tanulmányozni a témát, vagy el szeretnének mélyülni részletesebb szövegekben.

KÖZÖS SZAKMAI ÉRTEKEK

A közös szakmai értékeink a tisztelet, a szakszerűség, a hitelesség és az integritás.

1. Tisztelet

Tiszteletben tartjuk mások magánéletét és a velük kapcsolatos információk bizalmas kezelésére tett ígéreteket.

Tiszteletben tartjuk azokat a közösségeket, ahol az adatokat gyűjtjük és védjük őket az eredmények nem megfelelő felhasználásából adódó károk ellen.

Nem titkolhatjuk el, vagy nem bírálhatjuk igaztalanul mások munkáját.

2. Szakszerűség

A szakszerűség, mint érték feltételezi a felelősséget, a hozzáértést, a szakértelmet, és a megalapozott ítéletet.

Azon dolgozunk, hogy megértsük a felhasználóink igényeit.

A statisztikai tudásunkat, az adatokat és az elemzéseket a társadalom szolgálatára, a közjó érdekében használjuk.

Arra törekszünk, hogy a lehető legjobb minőségben gyűjtsük és elemezzük az adatokat.

Felelősek vagyunk azért, hogy az adatok és a módszerek megfeleljenek a kitűzött céloknak.

A felmerülő kérdéseket objektívan vitatjuk meg, és mindent megteszünk, hogy hozzájáruljunk a problémák megoldásához.

Betartjuk a törvényeket és azon dolgozunk, hogy megváltoztassuk azokat a törvényeket, melyek véleményünk szerint akadályozzák a jó statisztikai gyakorlatot.

Folyamatosan bővítjük ismereteinket a saját szakterületünkön, és azokon a területeken, ahol módszereinket alkalmazzuk.

Szükség szerint új módszereket fejlesztünk ki.

Nem vállalunk olyan feladatot, ahol nyilvánvaló érdekellentétben állunk valamely közreműködővel.

Felelősen cselekszünk a munkáltatónkkal szemben.

3. Hitelesség és integritás

Hitelességen és integritáson függetlenséget, objektivitást és átláthatóságot értünk.

A statisztikai eredményeket tudományunk alkalmazásával állítjuk elő és nem befolyásolnak bennünket a politikusok, vagy finanszírozók részéről megnyilvánuló nyomások.

Az alkalmazott statisztikai módszereink átláthatók, és ezeket a módszereket nyilvánosságra hozzuk.

Eredményeink előállításánál arra törekszünk, hogy azok pártatlanul tükrözzék a megfigyelt jelenségeket.

Őszintén és nyíltan mutatjuk be az adatokat és az elemzéseket.

Tevékenységünkért elszámoltathatóak vagyunk.

Tiszteletben tartjuk a szellemi tulajdont.

Tudományos munkát folytatóként, figyelmet fordítunk az ígéretes új ötletekre és elvetjük a hibás elképzeléseket.

Azon dolgozunk, hogy az adataink és következtetéseink logikailag koherensek és empirikusan helytállóak legyenek.

Megbecsüljük az értékelés jól bevált objektív kritériumait.

ETIKAI ELVEK

1. A tárgyilagosságra való törekvés

A statisztikusoknak félelem vagy részrehajlás nélkül kell törekedniük a tárgyilagosságra, olyan módszerek kiválasztásával és alkalmazásával, melyekkel a legpontosabb eredményeket lehet elérni. Munkájuk minden eredményét nyíltan, a teljesség igényével és átláthatóan kell bemutatniük függetlenül annak kimenetelétől. A statisztikusoknak különösen nagy figyelmet kell fordítaniuk az eredmények bemutatásra olyan esetekben, amikor azok szembe mennek valamely kívánalommal. A statisztikusoknak figyelmeztetniük kell a felhasználókat a lehetséges hibás értelmezésekre, vagy az eredmények helytelen használatára. Amennyiben az eredményeket rosszul értelmezik vagy használják, intézkedni kell a potenciális felhasználók tájékoztatásáról. Az eredményeket a lehető legszélesebb közösség javára kell kommunikálni, ugyanakkor ügyelve arra, hogy egyetlen lakossági csoport se sérüljön.

2. A kötelezettségek és szerepek tisztázása

Világosan meg kell határozni és teljes mértékben meg kell érteni a munkáltatók, ügyfelek, finanszírozók és a statisztikusok kötelezettségeit azon feladataik és kötelezettségeik vonatkozásában, melyek etikai kérdéseket vethetnek fel. Amikor tanácsot vagy iránymutatást adnak, a statisztikusoknak ügyelniük kell arra, hogy a

szakterületük keretein belül maradjanak, és szükség szerint kérjenek tanácsot olyan személyektől, akik rendelkeznek a megfelelő szakértelemmel.

3. Az alternatívák pártatlan megítélése

A statisztikusoknak meg kell vizsgálniuk a rendelkezésre álló módszereket és eljárásokat, és a munkáltatójuk, ügyfelük vagy finanszírozójuk számára pártatlanul kell értékelniük az alternatívák erőnyeit és korlátait, megjelölve a javasolt módszert.

4. Az érdekellentétek kezelése

A statisztikusok kerüljék azokat a munkákat, melyek eredményeképpen pénzügyi vagy személyes érdekellentétbe kerülhetnek. Figyelembe kell venni és előzetesen meg kell vizsgálni a különböző típusú adatok gyűjtésének, publikálásának és az elemzésük eredményének várható következményeit.

5. Az előre meghatározott eredmények elkerülése

Vissza kell utasítani minden olyan kísérletet, valamint az erre irányuló szerződéses feltételeket, amelyek arra irányulnak, hogy egy statisztikai vizsgálat előre meghatározott eredményeket hozzon.

6. A privilegizált információk megőrzése

A privilegizált információkat bizalmasan kell kezelni. Ez nem vonatkozik a felmérés elvégzéséhez vagy a publikált adatok előállításához alkalmazott statisztikai módszerekre vagy eljárásokra.

7. A szakmai tudás érvényesülése

A statisztikusoknak arra kell törekedniük, hogy folyamatosan fejlesszék szakmai tudásukat és készségüket, tájékozódnak a szakterületüket érintő technológiai fejlődésekről, eljárásokról és sztenderdekről, és erre kell biztatniuk kollégáikat is.

8. A statisztikába vetett bizalom megőrzése

A közvélemény bizalmának az előmozdítása és megőrzése érdekében a statisztikusok pontosan és korrekt módon kell ismertetniük eredményeiket, beleértve az adatok magyarázó erejét. A statisztikusok feladata, hogy felhívják a potenciális felhasználók figyelmét az eredmények és adatok megbízhatóságának és alkalmazhatóságának a korlátaira.

9. A módszerek és az eredmények bemutatása és felülvizsgálata

Megfelelő tájékoztatást kell adni a közvéleménynek, hogy független módon értékelhessék a módszereket, eljárásokat, technikákat és eredményeket.

10. Az Etikai Elvek kommunikálása

A közvetlen kollégákkal és más, ugyanazon, vagy más szakterületen dolgozó kollégákkal történő együttműködés során, szükséges és fontos biztosítani, hogy minden résztvevő etikai elvei világosak, ismertek legyenek, azokat tartsák tiszteletben és vegyék őket figyelembe a munka során.

11. Felelősségvállalás a szakma integritása érdekében

A statisztikusokra a tudományos magatartás általános erkölcsi szabályai érvényesek: nem állíthatják hamis fénybe, vagy nem torzíthatják szándékosan kollégáik tudományos kutatásait. Nem akadályozhatják meg a helytelen viselkedés bejelentését, vagy mások tudományos munkáját.

12. Az alanyok érdekeinek a védelme

A statisztikusoknak amennyire csak lehetséges, kötelességük védeni a munkájuk alanyait, az egyéneket és csoportokat, a munkában való részvételükből adódó esetleges káros hatások ellen. Ez alól a felelősség alól sem a munkában való részvételre vonatkozó beleegyezés, sem a jogi előírások biztosította védelem nem ad felmentést. Bizonyos statisztikai felmérések lehetséges toladó jellege miatt azokat nagy elővigyázatossággal, a szükségességük teljes igazolásával, és az érintettek teljes körű tájékoztatásával kell elvégezni.

Ezek a felmérések, amennyiben lehetséges, a megfelelően tájékoztatott alanyok szabad beleegyezésén kell, hogy alapuljanak. Az alanyok vagy adatszolgáltatók azonosítóit és nyilvántartásait bizalmasan kell kezelni. Megfelelő intézkedésekkel kell megakadályozni az adatok olyan formában történő publikálását, amely lehetővé tenné valamely személy vagy adatszolgáltató azonosságának felfedését vagy kikövetkeztetését.

HÁTTÉRINFORMÁCIÓK

A Nemzetközi Statisztikai Intézet az elmúlt negyed évszázadban folyamatosan elkötelezte magát a szakmai etikai nyilatkozatok kidolgozása mellett. Az Intézet Irodája, válaszul néhány tagjának kezdeményezésére és az Intézet Jövőbeni Irányaival foglalkozó Bizottság javaslatára, 1979-ben, az ISI 42.-ik ülésén Manilában létrehozta a Statisztikusok Etikai Kódexével foglalkozó Bizottságot. A Bizottság kidolgozott egy „kódexet”, melyet az Intézet 1985-ben, a fennállásának századik évfordulója alkalmából rendezett ünnepi ülésen fogadott el. Az ISI Közgyűlése 1985 augusztus 21-én a következő ajánlást fogadta el:

- elismerve, hogy a Statisztikusok Szakmai Etikai nyilatkozatának célja, hogy útmutatóként és ne szabályzatként rögzítse a közös szakmai értékeket és tapasztalatokat,
- elfogadja a Nyilatkozatot, mint a tagság e témával kapcsolatos érdeklődésének és azon szándékának kinyilvánítását, hogy a szakmai etika ismeretét és szerepét növelje a statisztikusok körében világszerte;
- úgy határoz, hogy a Nyilatkozatot megküldi az ISI minden tagjának és részlegének és kellő módon terjeszti a statisztikai szakmai körökben;

- elismerését fejezi ki a Nyilatkozat kidolgozásáért felelős Bizottságnak az elmúlt öt évben végzett alapos, hatékony és sikeres munkájáért.

Az idő múlásával, az ISI-ben felvetődött a Nyilatkozat aktualizálásának szükségessége. 2006 júliusában a Végrehajtó Bizottság felkérte a Szakmai Etikával foglalkozó állandó Bizottságot az ISI Nyilatkozat áttekintésére és „amennyiben szükségesnek ítéli, javaslat megfogalmazására a Nyilatkozat aktualizálása érdekében”. A Bizottság ennek a felkérésnek eleget tett. Elkészült egy átdolgozott anyag, melyet Párizsban 2007 márciusában, az INSEE által szervezett ülésen mutattak be. Ezt követően 2007 augusztusában Lisszabonban egy nemzetközi ülés keretében véleményezés céljából mutatták be az anyagot a résztvevőknek. Bár a résztvevők számos ponton támogatták a tervezetet, további javaslatokat fogalmaztak meg, melyek eredményeképpen a Közös Szakmai Értékek rész újabb résszel egészült ki és az Értékekből fakadó egyes Etikai Elvek tekintetében változott a sorrend, illetve bizonyos elvek összevonásra kerültek. A jelenlegi Nyilatkozat ezeknek a munkálatoknak az eredménye.

Az eredeti határozat szellemének és tartalmának megfelelően, a Nemzetközi Statisztikai Intézet azzal a reménnyel és hittel tárja a nyilvánosság elé az aktualizált Szakmai Etikai Nyilatkozatot, hogy ez az új dokumentum segítséget nyújt a kollégáknak szerte a világon szakmai céljaik elérésében és feladataik teljesítésében.